

Inhoud

1.	Van de redactie.....	2
2.	Notulen van de jaarvergadering d.d. 20-01-2000.....	3
3.	Monument in 't groen	7
4.	Drie knaken	11
5.	Feestcultuur in Oirschot 1946-1999	12
6.	Bons in de goei-kamer.....	15
7.	Reactie.....	17

1. Van de redactie

Een nieuwe eeuw. een nieuwe jaargang, een nieuwe uitgave van Van den Herd.

We hopen natuurlijk dat we er nog jaren mee door kunnen gaan, alhoewel het een stuk moeilijker voor ons wordt nu het Oirschots archief verhuisd is naar Eindhoven. Immers, ons streven is altijd geweest om minstens één gedocumenteerd artikel in ons tijdschrift te plaatsen. En die documentatie haalden we veelal op het archief Zodoende is het verdwijnen van dat archief uit Oirschot voor ons een groot verlies. Vermoedelijk hebben weinig Oirschottenaren beseft hoe laag de drempel was om er binnen te komen en hoe behulpzaam en gemoedelijk het personeel. Veel bezoekers zullen dat met ons beamen. Langs deze weg willen wij de medewerkers van het archief dan ook nog hartelijk bedanken voor hun goede dienstverlening.

Uw copy voor de volgende uitgave van Van den Herd zien we graag voor 1 mei tegemoet.

2. Notulen van de jaarvergadering d.d. 20-01-2000.

De bestuursleden: Dhr. G. Smetsers (voorzitter), Dhr. W. Mercx (penningmeester), Mevr. A. van de Ven-van den Boom (secretaris) en Dhr. H. Scheepens zijn aanwezig. Dhr. J. Smetsers is wegens ziekte afwezig.

1. Opening. Om 20.00 uur opent voorzitter Gerard Smetsers de vergadering met de nieuwjaarswens voor het jaar 2000.
2. Berichten van verhindering/mededelingen. De berichten van verhindering worden genoteerd. Mededelingen:
 - In 1999 zijn er 3 leden overleden, 3 leden hebben zich afgemeld en er meldden zich 11 nieuwe leden aan. Onze kring telt nu 151 leden. De in het afgelopen jaar overleden leden worden herdacht met een ogenblik stilte.
 - Het Heemkundewisselschild is wederom gewonnen door de Broederschap van Onser Liever Vrouwe.
 - Het scholenproject, waarbij Dhr. H. Scheepens en Dhr. G. Smetsers de groepen 7 en 8 van de basisscholen bezochten met dia's met begeleidende lesbrief "Oirschot...Ons Dorp" van Mevr. C. Van Esch- van Hout, werd goed ontvangen en vraagt om herhaling.
 - Op onze bijeenkomst in april zullen er aan onze leden ook dia's over Oirschot getoond worden door Dhr. H. Scheepens en Dhr. G. Smetsers.
3. Notulen van de jaarvergadering van 21-01- 1999. - Dhr. N. Jansen meldt het als prettig ervaren te hebben dat de notulen te lezen waren in "Van Den Herd".
 - Dhr. N. Jansen zegt bij punt 10 n.a.v. het verslag van de werkgroep veldnamenonderzoek dat de omstandigheden m.b.t. een te houden tentoonstelling niet ideaal waren en dat de ideale situatie voor het houden van een expositie zich nu voorlopig niet aan zal dienen i.v.m. de verbouwing van het gemeentehuis.
 - Dhr. N. Jansen komt terug op een al eerder door hem gestelde vraag naar ledenlijsten van de tijd van voor de negentiger jaren. Hij verzoekt het bestuur om uitsluitel.
 - Dhr. Th. Van de Loo merkt op dat punt 6 het verslag van de kascommissie aanvulling behoeft: De vergadering dechargeert, de kascommissie. De vergadering neemt de aanbeveling van de kascommissie over en gaat hiermee accoord.
4. Jaarverslag van de secretaris over 1999. Het jaarverslag m.b.t. activiteiten van het afgelopen jaar wordt voorgelezen door secretaris A. van de Ven- van den Boom. Geen vragen of opmerkingen.
5. Financieel verslag van de penningmeester over 1999. Het financiële verslag wordt uitgereikt aan de leden en uiteen gezet door penningmeester W. Mercx. Naar aanleiding van de realisatie 1999 zegt Dhr. J. Klaasen dat hij constateert dat er bij bepaalde studiereizen 'negatief geboerd' wordt. De penningmeester legt uit dat dat beleid is, aan de leden die zo actief zijn om aan excursies deel te nemen mag extra kasgeld besteed worden. Over de begroting 2000 zijn geen vragen of opmerkingen. Vervolgens vraagt de penningmeester aan de voorzitter of punt 10 van de agenda: Vaststellen contributie 2000, nu al behandeld mag worden. De voorzitter stemt toe, agendapunt 10 wordt toegevoegd aan punt 5- Er is besloten dat de contributie niet verhoogd hoeft te worden:
 - Ons saldo is positief- Als we nu gaan verhogen, komen we in 2002 op een moeilijk bedrag in euro uit. We kunnen in dat jaar ev. beter verhogen om op een rond bedrag uit te komen. Er zijn geen vragen of opmerkingen, de contributie blijft dus hetzelfde.
6. Verslag kascommissie. Dhr. J. Pels Rijcken doet het woord namens de kascommissie. De vergadering krijgt de aanbeveling het bestuur te dechargeren voor het gevoerde financieel beleid; met applaus wordt deze aanbeveling door de vergadering overgenomen.
7. Benoeming nieuw lid kascommissie. Volgens rooster is Mevr. P. van Kollenburg aftredend. Wegens verhuizing naar Texel is Dhr. J. Pels Rijcken tussentijds aftredend. Als nieuwe leden

voor het volgende jaar melden zich Dhr. P. Vogels en Dhr. N. Jansen. Op voorstel van Dhr. N. Jansen wordt er ook een reservelid benoemd, Dhr. J. Kuijpers meldt zich als reservelid.

8. Bestuursverkiezing. Aftredend volgens rooster zijn Mevr. A. van de Ven- van den Boom en Dhr. H. Scheepens. Beiden zijn herkiesbaar. Er zijn geen andere kandidaten voor een bestuurslidmaatschap. De voorzitter stelt voor om bij acclamatie beide leden weer te kiezen in het bestuur. Dhr. J. van de Ven zegt schriftelijke stemming te verlangen over personen omdat dit de enige mogelijkheid is voor een geheime stemming. Je moet schriftelijke stemming niet hanteren als een instrument dat je alleen gebruikt als het nodig is, dan gebruik je het alleen in negatieve gevallen. De vergadering wordt enkele minuten geschorst om de statuten in te zien met name artikel 20. De voorzitter ziet geen aanleiding om anders te handelen. Bij acclamatie worden beide bestuursleden herkozen. N.B. Stemmen bij acclamatie is in onze statuten niet beschreven, we zullen op dit punt nog terug komen.
9. Pauze. Pauze met het traditionele worstenbrood.
10. Vaststellen contributie 2000. Zie agendapunt 5.
11. Verslag van de activiteiten van werkgroepen/commissies:
 - Verslag van de monumentencommissie. Dhr. G. Smetsers, die namens de heemkring zitting heeft in de monumentencommissie, heeft een lijst met zaken betreffende Oirschotse monumenten die dit jaar door de commissie behandeld zijn en leest deze voor. Geen vragen of opmerkingen.
 - Verslag evenementencommissie. De evenementencommissie wordt gevormd door Mevr. W. Gerhards- van den Boomen, Mevr. P. van Kollenburg en Dhr. W. Mercx. Dhr. W. Mercx geeft een vooruitblik op het komende jaar. Hij komt met het voorstel om de kleine excursie op 6 of 13 mei in Oirschot te laten plaats vinden. Na de dia-lezing over Oirschot in april, gaan we vervolgens dan in mei in Oirschot op pad. Mevr. L. van Hout vraagt of het museum "De Vier Quartieren" in het programma opgenomen kan worden en Dhr. J. Kuijpers vraagt naar de algemene gang van zaken rondom zo'n te organiseren excursie. Dhr. W. Mercx vertelt dat de commissie tevoren bij elkaar komt voor de nadere invulling en vervolgens in overleg keuzes gaat maken. In Oirschotse stijl doorgaand wordt voor de zomerreis gedacht aan een bezoek aan onze zuster gemeente Westerlo. Er worden twee data voorgesteld: zaterdag 3 juni en zondag 18 juni omdat op die dag de heemkundekring Ansfried van Westerlo haar jaarmarkt houdt. Dhr. J. Klaasen merkt op dat je op 18 juni dan wellicht last zult hebben van drukte i.t.t. de andere datum en Dhr. N. Jansen vraagt of het ook mogelijk gemaakt kan worden dat we dan het kasteel van Westerlo ook van binnen kunnen bezichtigen.
 - Verslag commissie archivering. Dhr. J. Smetsers, woordvoerder voor deze commissie, heeft zich bij de voorzitter afgemeld wegens ziekte. Mevr. J. Smetsers medewerkster van deze commissie meldt dat zij druk is met knipsels verzamelen en ordenen. Zij bedankt de leden die knipsels inleveren en vraagt of de stukjes zo ingeleverd kunnen worden dat zij ze kan verwerken, ze zit nu nog te veel uren 'nette randjes' te knippen. Mevr. Schreurs-Janssen overhandigt het bestuur een aantal mappen met knipsels die zij jarenlang verzameld heeft. De knipsels zijn geordend op thema!
 - Verslag werkgroep archeologie. Er is dit jaar geen archeologisch project geweest.
 - Verslag commissie straatnaamgeving. Dhr. J. Van de Ven heeft namens de heemkring zitting in deze commissie. De straatnaamgeving op industrieterrein "De Scheper" moet nog voltooid worden. Het vorig jaar daartoe ingediende voorstel vanuit de heemkring m.b.t. namen van oude ambachten is gehonoreerd en zal uitgevoerd worden.
 - Verslag werkgroep veldnamenonderzoek. Dhr. M. Van der Heijden stelt dat deze werkgroep dit jaar een slapend bestaan heeft geleid. Dhr. en Mevr. van Esch- van Hout hebben al wel honderden veldnamen opgetekend. Dhr. Van der Heijden heeft als doel de verzamelde toponymen te verwerken in een boek. Hij zal ons op de hoogte houden van de vorderingen in het werk. De

toezegging een tentoonstelling te houden stuit op moeilijkheden omdat Dhr. Van der Heijden niet in Oirschot woont. Bovendien zou Dhr. N. Jansen die medewerking wilde verlenen aan de opzet ook graag naast toponymen het gebruik van cultuurgronden en ev. archeologische vondsten betrekken in de tentoonstelling. Dhr. van der Heijden stelt dat dat een grote uitbreiding van de tentoonstelling zou betekenen waar hij te weinig verstand van heeft. Vanwege de plannen tot verbouwing van het gemeentehuis is een tentoonstelling daar voorlopig niet mogelijk. Dhr. Van der Heijden zegt tot slot: "Ik geef als toponymist de aanbeveling om te gaan werken met computerprogramma's op dit gebied. Er is nu een programma met kadasterkaarten waarop alle gegevens zijn aangebracht. Dhr. W. de Bakker is bereid de heemkundekring te instrueren". Waarop Mevr. Schreurs-Janssen aanvult dat de heemkundekring in AarleRixtel hier al mee werkt en dat het de moeite waard is daar eens te gaan kijken.

12. Jubileum 2001.

- -Jubileumboek. Dhr. W. Mercx vertelt dat de werkzaamheden rondom het boek(je) over de 50-jarige geschiedenis van onze heemkring goed vorderen.
- -Jubileumroute. Dhr. G. Smetsers doet het woord namens J. Smetsers (ziek). Er zijn prijzen opgevraagd van tegels die vanuit een stappen-route zullen gaan verwijzen naar monumenten. De gemeente heeft uit de pot van de kleine monumenten reeds een bedrag van f4000,- ter beschikking gesteld.
 - De jubileumkoffietafel. Dhr. G. Smetsers zegt dat de gemeente benaderd is met her verzoek om adressen van mensen die niet meer in Oirschot wonen te kunnen achterhalen uit het bevolkingsregister. De leden krijgen ook het verzoek om familienamen te leveren die van toepassing kunnen zijn voor de uitnodiging op de jubileumkoffietafel.

13. Rondvraag.

- Dhr. N. Van Cuijck laat weten dat er nog kadasterkaarten liggen in de kelder van het gemeentehuis.
- Dhr. N. Jansen zegt n.a.v. een bericht uit de Oirschotse pers waarin gesteld wordt dat de heemkring reeds lang op reacties van de gemeente wacht na ingediende voorstellen, dat we dit
 - zeker niet moeten laten gebeuren. Accoord. De betreffende onderwerpen zijn inmiddels afgehandeld.
 - Mevr. C. van Esch-van Hout meldt dat het haar stoort dat momenteel in Oirschot het begrip 'Beschermd dorpsgezicht De Bollen' foutief gebruikt wordt en wil dit graag recht zetten door het gebied juist aan te duiden.
 - -Mevr. C. Van Esch- van Hout memoreert dat het bestuur destijds de intentie uitsprak naar buiten te treden o.a. door activiteiten in de pers bekend te maken, ze ziet daar op het moment te weinig van. (We zullen weer actiever aan de bel trekken en aanleveren bij de pers).
 - -Dhr. Th. van de Loo vraagt om meer aandacht voor ons tijdschrift "Van Den Herd" tijdens de jaarvergadering. (Plaatsing op de agenda is inderdaad zeer terecht.)
 - -Mevr. L. van Hout vraagt n.a.v. de jubileumroute hoe men op deze manier van een wandelroute maken komt. Dhr. Mercx vertelt dat het idee is ontstaan naar voorbeeld uit het historische plaatsje Lochem waar zo'n route op een prachtige manier uitgewerkt is, Dhr. Smetsers is zich vervolgens daar gaan oriënteren op dit project.

De voorzitter vraagt de aandacht voor speciale woorden van dank.

- -Dhr. En Mevr. Pels Rijcken worden uitgezwaaid als leden van onze kring vanwege verhuizing naar Texel met extra dank voor de jarenlange grote verdienste van Dhr. Pels Rijcken als secretaris van onze kring.
- -Dhr. N. Van Cuijck wordt bedankt voor het beschikbaar stellen van zijn huis voor het opslaan van de boeken voor de boekenbeurs, ook worden door het jaar heen de boeken daar steeds gesorteerd. Dhr. Van Cuijck vraagt op zijn beurt naar de herkomst van de mooie hamer die de voorzitter hanteert. De voorzitter vertelt dat deze hamer gemaakt is door ons oud lid Dhr. J. Vogels, na zijn overlijden heeft Mevr. Vogels-Corver deze voorzittershamer geschonken aan de heemkundekring.
- -De evenementencommissie wordt bedankt voor de goede organisatie van de excursies.

- -Mevr.v.d. Sanden krijgt een woord van dank voor haar goede zorgen voor de inwendige mens na onze voettocht naar de kapel van de H.Eik.
 - -De medewerkers van ons tijdschrift "Van Den Herd" worden bedankt voor hun grote inzet.
 - -Mevr. C. van Esch van Hout krijgt een extra dankwoord voor haar lesbrief bij het scholenproject "Oirschot...Ons Dorp".
14. Sluiting. De voorzitter bedankt de aanwezigen voor hun komst en sluit de vergadering.

A. v.d. Ven - van den Boom, secretaris

3. Monument in 't groen

Met deze slogan promoot Oirschot zich al enige jaren. Daarbij zullen de bedenkers beslist niet alleen onze kerk voor ogen hebben gehad, die zich in de winter, aan de noordzijde, in een toepasselijk groen waas hult en dan met recht de naam "Monument in het Groen" draagt.

Nee, met dat monument wordt natuurlijk Oirschot in zijn geheel bedoeld en dat groen wordt geleverd door de bomen, struiken en planten enz., van vooral het buitengebied.

Opmerkelijk is de huidige trend om het (platte-)landschap zo te waarderen en te promoten.

Dat is wel eens anders geweest.

Het kan verkeren.

Ik herinner me nog de tijd dat de buitengebieden, die toch het grootste gedeelte van ons groen leveren, een beetje beschouwd werden als achterlijk, onderontwikkeld en.... vooral superonrendabel; en de bewoners navanant.

Het lijkt gisteren pas dat ik als tiener mijn intrede deed in de "beschaafde" wereld van het internaat in de Koestraat en een beetje meewarrig gekwalificeerd werd als "dat kind uit Straten, daar achter uit de bossen". Dat Straten sloeg dan op de Antoniuschool, die (zo vond men in TOrp) ook wel wat meewarrigheid verdiende, en die bossen lagen bij en in de Mortelen. Let wel: de echte Mortelen, en niet dat grote gebied dat nu deze naam draagt. Een naam die toentertijd alleen bekend was bij de "aangelanden". Nogmaals; het kan verkeren.

Nu pronkt iedereen met het landschap in ons buitengebied; alsof ze het zelf gemaakt hebben, of de mensen die er eeuwen lang gewoond hebben het alleen maar verpest hebben, en het daartegen beschermd moet worden. Echter dat landschap is niet ontstaan ondanks haar vroegere bewoners en eigenaars, maar dank zij die bewoners en eigenaars. En niet door en om het te bewonderen, maar door en om er gebruik van te maken. Alleen rijke mensen konden zich in de vorige eeuwen de luxe veroorloven 'n landschap ter verfraaiing in te richten.

Eerlijkheidshalve moet ik er aan toevoegen dat de achtereenvolgende dorpsbesturen bij het ontstaan van ons "groene" milieu een dikke vinger - zo niet een halve hand - in de landschapspap hebben gehad door regels, waarschuwingen, verordeningen, verboden enz. . uit te vaardigen. Logisch, in het verleden immers waren grote gebieden gemeentebesit oftewel gemeenschappelijk bezit. Samen gebruiken dus! En daar waren regels voor nodig. En voor degene die zich niet vrijwillig aan de regels hielden, verboden en....bij overtreding... straffen. En met dat laatste was men niet zuinig. Denk dus niet dat er in het verleden zomaar gekapt, gezaagd, geplukt, gestoken, afgebroken, gejaagd of gevist werd. Integendeel!

Ons "groene" leefgebied werd in vroeger tijden al nauwlettend in de gaten gehouden en was meermalen een agendapunt in de dorpsvergaderingen. Lees en overtuig je:

De hei

Een tijd lang, in de 20ste eeuw, is men van mening geweest dat de hei, om te behouden, met rust gelaten moest worden. Ondertussen is men er achter gekomen dat een hei die met rust gelaten wordt niet lang hei blijft, maar verandert in bos en/of grasland. Een probleem voor natuurinstanties.

Onze Oirschotse voorouders uit de 18de en 19de eeuw worstelden nog niet met dat probleem. Hun zorg was: hoeveel hei mogen wij gebruiken om te "vlaggen". Dat vlaggen heeft niks met voetballen te maken, maar alles met het afsteken van de hei,(die in de volgende jaren weer uitschoot) en die gebruikt werd als stopsel, en "strouwsel" (strooisel) in de potstal van het vee. Het resultaat: mest, bodemverbetering en betere oogsten.

Op natte stukken hei kon zgn. heiturf gestoken worden en op grassige gedeelten kon vee gehoed worden. Geen kans dus dat de hei onder het hout of pijpenstrootje schoot.

In de 18de en 19de eeuw waren de Oirschotse heidegebieden nog gemeenschappelijk bezit, waarin iedere hertgang zijn deel toegewezen kreeg om te vlaggen. Straten, de Notel en de Kerkhof vlagden op de grote Oirschotse hei. Op oude kaarten kom je nog de namen tegen van Stratense hei, Aarlese hei, Notelse hei enz. Spoordonk had haar hei tegen, en op Oisterwijks gebied en Hedel had haar gebied op Tregelaar en verder richting Boxtel. Een bekend spreekwoord zegt dat alle wegen naar Rome leiden, maar in Oirschot leidden veel wegen duidelijk naar de hei.

En wee, de onbevoegde die zonder toestemming op Oirschots heidegebied vlagde of zijn vee liet grazen. Klaarblijkelijk was de Oirschotse heide zeer in trek bij de omliggende dorpen, want regelmatig komen er in de 18de en 19de eeuw verzoeken binnen van bijv. Son, Acht en "Wintersel" om hun vee op onze hei te mogen weiden. In ruil voor een schenking aan de armenkas wordt dat meestal toegestaan.

Als in 1773 bewoners van Son betrappt worden op het steken en opladen van heiturf op Oirschots grondgebied, worden, zonder pardon, paard en kar in beslag genomen en de turfstekers gestraft.

Uit het volgende blijkt hoe de verschillende heidegebieden afgebakend werden.

In juli 1793 klagen bewoners uit Straten dat ze niet meer precies weten waar ze mogen vlaggen en waar niet, omdat die stukken hei niet duidelijk aangegeven zijn. Daarop gaan enkele bestuurders met de stadhouder voorop, persoonlijk de hei op, om de zaak te controleren. Hun bevinding is dat het meevalt. Dat enkele "hoopjes" waarmee zo'n gebied klaarblijkelijk afgebakend wordt, wel ontbreken. Maar die kunnen wel "opgeschoten" worden.

Turfgebieden

Ooit heb ik gelezen dat Holland in de Gouden Eeuw zijn rijkdom niet te danken heeft aan de handel met de koloniën, zoals algemeen verondersteld, maar aan de turf. Oirschot zal er niet rijk van geworden zijn, maar toch was turf, voor het tijdperk van steenkool, aardolie en gas, naast hout de belangrijkste energiebron.

In de 18de en 19de eeuw wordt er in Oirschot nog volop turf gestoken. Het ligt voor de hand dat de turfgebieden nog gemeenschappelijk gebied zijn. Regelmatig wordt er door onze overheid per publikatie bekend gemaakt dat er weer turf gestoken mag worden op "gemeentensgrond" voor eigen gerief. Tegen betaling natuurlijk. Binnen een bepaalde termijn moet de turf dan gestoken en geruimd worden.

Belangrijke turfgebieden liggen in die tijd op de Vaerding (Vering), het Bestse Broek, Eikelkamp (Best) Kwinkerse Broek, Veldershoek en de Broekbeemden (allemaal in de omgeving van de Liempdse Dijk) het Beersveld, "aen de Papenvoorde tot de Oirschoren", Tregelaar en op de Dunschaaf (Grensgebied met Lennisheuvel, langs de Oude Grintweg).

Turfgebieden herstellen zich niet en worden na het afsteken op een andere manier ingevuld. Kijk links en rechts van de Liempdse Dijk, de Woekerd, de Vering enz. en zie het resultaat.

Natuurlijk waren er mensen die dachten dat men in het Oirschotse veen niet op een turfje keek en in het zwart gingen steken. Dus werd er regelmatig "bij publikatie strengelijk verboden 't steeken van turf op ongepermitterde gemeentensgronden".

Op Tregelaar werd er in 1757 zo dikwijls "turven en russe" weggehaald dat de aanbrenger van de dader(s) een premie van f 3 in het vooruitzicht werd gesteld.

Nog enkele voorbeelden:

In 1793 meldt schutter Simon van de Bogaart dat hij Goort van de Ven en Cornelis van de Heuvel heeft beboet omdat ze in de Dunschaaf zonder vergunning "groesturf" opgeladen hadden.

Soms is de "dieverij" zo erg dat men, zoals in 1796, besluit de turf maar vlug publiekelijk te verkopen, voor dat alles weggehaald wordt.

En in 1787 schijnen zelfs diender de Brouwer en schutter v.d. Bogaart niet vrijuit te gaan omdat ze vermeden hebben dat andere schutters 2 illegale turfstekers zouden beboeten, die op de Vaerding voor een weduwe turf gestoken en opgehaald hadden. In ruil voor die "vriendendienst" hadden de diender en de schutter "coffie en genever genooten".

Uit deze voorbeelden blijkt wel dat de behoefte aan turf groot was.

Rond de voorlaatste eeuwwisseling werd er nog turf gestoken op het "Scheideind" bij de grens van Spoorдонk en Bostel.

Het klinkt misschien ongelooflijk, maar ook "rossen" (graszoden) waren zeer gewild bij onze voorouders. Niet om een nieuw gazon aan te leggen, maar volgens de Oirschotse archieven o.a. voor de aanleg van waterputten en als dakbedekking.

Ooit moeten onze bestuurders bang zijn geweest dat ze geen gras meer over hielden in Oirschot en hebben ze, om alles in goede banen te leiden, regels opgesteld omtrent 't steken van rossen.

Regelmatig (zoals in 1800) wordt er dan ook besloten om: " de inwoners bij publikatie te permitteeren om gedurende 14 dagen op den ouden voet rossen te mogen steeken tot hun gerief". Meestal komt zo'n publikatie in de vroege herfst.

In latere jaren wordt nog dikwijls gepubliceerd.. "en gewaarschouwd dat niemand vermag rossen te steeken op gemeentensgrond zonder van een schriftelijk permissiebiljet voorzien te zijn van een regent, en bij zig te hebben".

Bomen, struiken en verder groen.

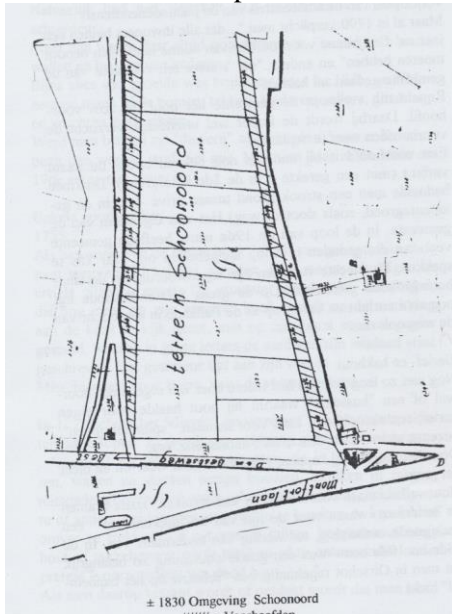
Natuurlijk was onze overheid niet alleen passief bezig (door verboden) in het behoud van ons "groene landschap".

Zij plantte ook bomen; men kweekte ze zelfs. Zijn dat in de 18de eeuw vooral etsen, berken, beuken en eiken; in de 19de eeuw legt men boomkwekerijen aan en worden hele bossen aangeplant van, vooral, mastenbomen. Dat zal wel te maken hebben met de grote vraag naar mijnhout.

Begin 19de eeuw was er o.a. een gemeentenskwekerij bij de "Capel" en een in "den Eikelkamp".

Dat particulieren in die tijd ook wel eens een boompje wilden planten blijkt uit het feit dat er regelmatig jonge bomen weggehaald werden. Als er, in 1794, weer op gemeentensgrond bij de Capel mastplantsoen is weggehaald, looft men zelfs een geldbedrag uit voor degene die de daders weet aan te wijzen.. In 1804 is het weer raak. Dan wordt op dezelfde plaats "een grote menigte mastplantsoen" gestolen. Een premie van f 3 mag de eventuele aangever van de dief in zijn beurs steken.

Bij het opstellen van enkele nieuwe reglementen in 1804 wordt er ook een pootreglement gemaakt. Er worden tevens poot- en plantagemeesters aangesteld. Mogelijk zijn dit de voorlopers van de ambtenaren van de plantsoendienst.

Maar al in 1790 verplicht men "...dat alle inwoners binnen een jaar na dato hunne voorhoofden van hunne landerijen bepoot moeten hebben" en anders.. "dat 't selve ten voordele van de gemeente gedaan zal hebben".

Regelmatig verkoopt de gemeente het hout uit zo'n voorhoofd. Daarbij wordt de koper wel vriendelijk verzocht de voorhoofden weer te beplanten.

Een voorhoofd is bij ouderen nog bekend onder de naam vurhut (met een gerekte u in de 2de lettergreep). Daarmee bedoelde men een strook grond tussen privé -terrein en gemeentegrond, zoals sloot of weg) Het was eigendom van de gemeente. In de loop van de 19de eeuw heeft de gemeente veel van die gronden te koop aangeboden om haar kas te spekken. De meeste vurhuten zijn tegenwoordig bij de landbouwgronden getrokken. Op de grens Straten/Pallande ligt nog zo'n vurhut en verderop in de Pallande in een bocht van de weg ook één.

Gerief- en hakhout

Nog niet zo lang geleden had iedere boer wel ergens een houtwal of een "busseltje" waaruit hij hout haalde voor eigen gerief; zoals stookhout, hout voor manden, "spinnenkoppen", bezems, stelen voor "schoefels", harken enz. enz.

Door het regelmatig kappen, schoot het hout weer uit en bleef het jong.

Houtwallen, maar vooral heggen van struiken, zoals bramen en meidoorn, waren voor de tijd van de "pikkerdraad" een heel goede omheining, ter wering van andermans vee. In de 18de en 19de eeuw was een goede omheining zo belangrijk dat men in Oirschot regelmatig een "schouw op het banheinsel" hield.

En ook regelmatig komt er van hogerhand een verbod op het vernielen van, en het "bischen" door, de heggen.

Natuurlijk had niet iedereen zo, n "Voorraadkast" aan zijn achterdeur.

Maar dan waren daar altijd nog de bossen, "busseltjes", houtwallen en heggen van anderen.

Bijna alles wat groeide was bruikbaar voor de 18de- en 19de-eeuwse mens. Hele bomen, takken, bladeren, schors, dor hout, en vruchten zoals eikels.

Werd men betrappt op "dieverij" of "schenderij" van andermans bezit dan was de straf niet mis. Men was daar in de 18de en 19de eeuw niet flauw in.

Enkele voorbeelden:

1755:

Als bewoners van de Piekenhoek "afval" van gekapte eikenbomen weggehaald hebben, worden de 2 meest schuldigen in civiele gijzeling gezet. De grootste boosdoener, Jan Gielen, die nog meer op zijn geweten heeft, wordt op de marktdag aan de kaak te kijk gezet, met op zijn borst een vel papier gespeld, waarop in grote letters de aard van zijn misdaad staat geschreven. Het gestolene ligt aan zijn voeten. Misschien iets voor Beers, voor de volgende kerst.

In 1772 schijnt het "dieven" en vernielen van hout de spuigaten uit te lopen. Er wordt per publicatie gewaarschuwd dat...- ..."niemand zig zal mogen verstouten van in boshe, houtwassen, wallen en slooten eenige boomen, struiken of takken, mitsgaders(bovendien) eenig schaarhout, hekkens, hekkenposte of anders vrijdommen van velden te breeken, te kreuken of omver te trekken. Of uyt eenige mijten hoegenaamd eenig hout of takkebossen uyt te trekken of te ontvreemden onder pretext (voorwendsel) van dood hout. Als men daarop betrapt wordt of ontdekt wordt dat men met een bijl een hak of snoeimes schade aangebracht heeft aan het bovenstaande dan volgt een boete van f 3. Kun je niet betalen dan word je zonder enige vorm van proces "in den diefkelder te water en te brood gezet".

Nog erger is het als je betrapt wordt met het gestolene en het kap- of snijvoorwerp bij je. Dan word je, gedurende je detentie alle zaterdagen te pronk gezet met het snijwapen om je hals en het gestolene onder je arm.

Nog een groter misdaad is het "kreuken, wringen, omvertrekken of afkappen" van allerlei soort heesters of jonge boompjes of aanpootsels. Daarop staat een boete van f 25 en een schadevergoedig. In die tijd ongeveer 1/4 jaarsalaris van een schoolmeester.

Kon men niet betalen? Geen pardon! De dader werd gegijzeld en gebrandmerkt of verbannen.

De grootste misdaad tegen het "groen" beging je echter als je aan het bezit kwam van de familie Sweerts de Landas. Dan was Oirschot in last. Maar daarover de volgende keer.

inf : streekarchief Oirschot: resolutieboeken.

Cl. van Esch van Hout.

4. Drie knaken

Jan van der Schoot en Jan Peeters, de mulder, waren indertijd een vast koppel. Graag buurtten en kaartten zij tezamen met andere makkers in Hotel Princée. In de grote, behaaglijke gelagkamer vloeide natuurlijk het spraakwater rijkelijk. Aan de stamtafel zaten behalve de twee Jannen ook Kees Smits (van Kasse), Hein Termeer, Just Nuyens en Janus van Cuyck, de rijksschatter, om er maar eens een paar te noemen. Ook passanten die even een borreltje of biertje nuttigden, genoten aldaar van de gemoedelijkheid en vrolijkheid, want in de regel waren de kwinkslagen niet van de lucht. Jan van der Schoot zal, denk ik, pas getrouwd zijn geweest met zijn Jet en mogelijk heeft hij bij die gelegenheid Jan Peeters wat onderschat.

Zoals gebruikelijk was Jan Peeters met zijn alom bekende Solex naar Princée getogen. De brommen hing slordig neergepland tegen de gevel van het hotel-café. Binnen gelach en plezier alom. Toen Harry Princée, bijgestaan door Tiny Hermans, de heren attent maakte op het politieuroord werd afgerekend en na wat getreuzel en slappe praat begaven de twee Jannen zich naar de buitendeur en stonden ten lange leste op de stoep. Afscheid werd geroepen, op de schouders geslagen van de kompanen. Uiteindelijk bleven Jan en Jan over onder de schaarse lichten van de lantaarns. Tof zei men tegen elkaar dat men zo sympathiek was en toen de mulder zijn Solex startte en zich klaar maakte om weg te tuffen, sprong Jan van der Schoot achter op de veredelde fiets en sjokte zo mee richting Koestraat. Nog niet gekomen tot 'Mie! Joannes' Oud Brabant of wachtmeester Koevoets (de Schipper) rook zijn kans om een proces-verbaal te maken. De lol was wat over en er werd gesmoesd met de wachtmeester maar -zeker in die tijd- was er geen pardon. Als je daaraan denkt is er veel veranderd in die tijd! 't Was sund van het geld. Jan Peeters was als bestuurder aansprakelijk, maar Koevoets had er vanzelfsprekend geen bezwaar tegen als men ieder de helft betaalde.

Maar dat ging zo maar niet: men zou een nota thuis schrijven op het adres Koestraat 36 en verder had de Man-van-de-wet er niets mee te maken. Hoe Jan van der Schoot dat thuis kon verantwoorden zal hem wel parten gespeeld hebben. Het kon goed vijf of tien gulden kosten: een weekgeld! Maar hij kon er niet onderuit, ieder zou boeten voor de helft.

Na verloop van een paar weken kwam op de mulderij een nota in de vorm van een stortingsbiljet aan. Jan Peeters had gehoopt dat het verbaal wel niet zou doorgaan, maar nee, Koevoets deed zijn plicht. Vóór die en die datum moest op het postkantoor vijf gulden betaald worden. Jan ging op een kwaai dag weer met zijn Solex, maar nu zonder passagier, naar Graard de Laat op het Kantoor P.T.T. in de Gasthuisstraat. Jan Peeters kneep één voor één de zilverbonnen (zo heetten de papieren guldens toen) stevig en deponeerde de boete op het plankje in het luikje van de postdirecteur. Er werd wat gestempeld en Jan kreeg zijn kwitantie in de vorm van het rechterstrookje mee naar huis. Met duidelijke letters van een typemachine stond er dat de verbaliseerde zijn boete ad f 5.-- voldaan had. Jan zal toen al in gedachten plezier gehad hebben, want hij zag al meteen op het reçu dat vóór het cijfer 5 ruimte was om er iets voor te zetten. Thuis had hij een oude Remington, en een 1 was er zo voorgezet. Jan stak het reçutje op zak en nam het mee naar Princée. Wijselijk ging hij er niet mee naar Jan van der Schoot aan huis, want dan bemoeide Jet er zich maar mee. God weet betaalde zij wel niet en trouwens, iedereen in de gelagkamer moest er van kunnen genieten. Dus bij Princée alles verteld aan het gezellige gezelschap, maar uiteraard nog niet verteld hoeveel de boete feitelijk was. Zeker in zo'n gezelschap moest men zich flink houden en Jan van der Schoot betaalde met bibberende vingers en een beetje wit om de neus de drie knaken, de helft van de f 15.--. Misschien was de Tilburgse Jan wel zijn hele traktement van die week kwijt! Jan Peeters inde gretig het mooie bedrag en gaf meteen een tourné général. Iedereen vond de mulder nog eens een flinke vent: pas een verbaal betaald en dan toch nog een royaal gebaar als het op vriendschap aankwam. Hij een toffe jongen dus en Jan van der Schoot, achteraf gezien, de sigaar. Die avond werd het niet bekend, maar de mulder zorgde er wel voor dat naderhand iedereen goed op de hoogte kwam van zijn slimme streek en hoe hij Jan van der Schoot te grazen had genomen. Nog lange tijd is het hét gesprek aan de toog geweest en werd er volop van genoten hoe fijn Jan Peeters weer iemand te pakken had genomen.

Hoe het thuis bij Jet verging heb ik nooit gehoord. Wél had Koevoets in die zin succes dat een 'medepassagier' op de Solex voortaan beperkt bleef tot een zak meel voor deze of gene boer.

5. Feestcultuur in Oirschot 1946-1999

Driekoningen

Het lijkt erop dat in de late Middeleeuwen veel Driekoningen gebruiken in misbruik ontvaardden. Na de Hervorming liet de calvinistische overheid dan ook een regen van plakaten en keuren tegen sterrenzangers, koningskaarsjes, de koningsprenten en zelfs tegen de viering in huiselijke kring van het koningsspel uitvaardigen. Zo ook in Oirschot: "Sondagh den 21 desember 1710. Geresolveert te doen publiceren, dat niemant hen zal verstouten om op kersmis, nieuwejaer oft op drie koningen te gaen singen aan 't zij kinderen oft jongelingen, op soodanige peene als toecomende sondagh daer tegens sal werden gestatueert, en sullen des wegens de ouder voer henne kinderen ende de meester en vrouwen voer haere dienstbooden responsabel weesen". Een week later wordt de straf hiervoor op drie gulden bepaald.

De traditie liet zich echter slechts langzaam uitbannen. Tot in de 20e eeuw hebben de gebruiken zich geruime tijd weten te handhaven, voordat ze de een na de ander verdwenen.

In Oirschot blijken de gebruiken rond de viering van Driekoningen na de oorlog nagenoeg verdwenen te zijn. In antwoord op de Volkskundelijst 12a die het P.J.Meertensinstituut in 1947 liet uitgaan, rapporteert de correspondent uit Spooronk dat het feest van Driekoningen daar niet meer in ere wordt gehouden. In Oirschot wordt in 1949 wel vermeld dat er twee personen verkleed zijn rondgegaan om voor het Thuisfront te collecteren. Dit lijkt echter incidenteel want in 1950 meldt Kronieker dat hij wel de hele avond heeft uitgekeken naar driekoningenzangers en dat hij het jammer vindt dat hij er geen heeft kunnen ontdekken. Enkele jaren later schrijft hij dat hij in de krant had gelezen "dat overal in de buurt dit jaar veel werk gemaakt werd om dit schone, oude gebruik weer in ere te herstellen", en daarom ook in Oirschot getracht moet worden "oude folkloristische gebruiken weer in ere te herstellen". Onnozele Kinderen, Driekoningen en Vastenavond noemt hij als "mooie gelegenheden om het oude dat verloren ging nieuw leven in te blazen" en hij ziet dit als een mooie taak voor de VOV (= plaatselijke afdeling van de VVV).

In 1958 wordt vanuit de parochie de schooljeugd opgeroepen mee te gaan doen aan de 'eerste' Driekoningentocht. Op de zaterdag voor Driekoningen worden in het Parochiehuus daartoe de nodige gegevens verstrekt. Tijdens de tocht zullen de dienaren van de koningen collecteren voor de missie. Na de optocht kunnen de groepen nog afzonderlijk rondtrekken voor hetzelfde doel. De ouders wordt verzocht hun kinderen aan te sporen mee te doen omdat zij zo kunnen leren iets voor een ander over te hebben. Dit eerste pogen zou succesvol geweest zijn, ware het niet dat de regen spelbreker werd. Men laat zich dan ook niet ontmoedigen om het jaar daarop weer een optocht te organiseren. Het is dan de bedoeling dat er één groep Driekoningen rondtrekt, de anderen zijn hofhouding, dienaren en dienaressen, kameeloppassers en ezeldrijvers etc. Van half twee tot ca. vier uur trekt de optocht door de straten, daarna "komt men in Jerusalem (Markt) aan, waar men bij 't paleis van de koning (gemeentehuis) vraagt naar de pasgeboren Koning. Nadat de boeken geraadpleegd zijn, trekt de stoet naar de Kerststal die voor deze gelegenheid 'ergens' wordt opgesteld. Hier bieden de Koningen hun geschenken aan en stemt heel de stoet met hun lofliederen in". Nadat voor de mooiste figuren prijzen zijn uitgereikt, wordt de stoet ontbonden. De jeugd-drumband verzorgde de muzikale omlijsting van het geheel. De opbrengst van de collecte tijdens de optocht gaat naar het 'Comité Verzorging Ontspanning van de schoolgaande jeugd tijdens de vakantie'. Ouders worden verzocht er streng op toe te zien dat de kinderen nadien niet meer op eigen beweging gaan rondtrekken en zelfs worden de dorpsgenoten verzocht, als het nog voor mocht komen, niets te geven. Kennelijk wordt niet erg de hand gehouden aan dit plan, want in 1960 wil men het rondtrekken van verschillende groepjes kinderen in meer georganiseerd verband laten verlopen. Via school en de pastorie krijgen de kinderen een bepaalde wijk toegewezen en ze worden verzocht alléén tussen vijf en zes uur rond te gaan. Om 6 uur moeten ze op de Markt zijn om dan in één stoet naar de kerk te gaan, waar gezongen zal worden en de opgehaalde gelden voor de missie afgedragen. Ouders worden verzocht erop toe te zien dat de kinderen zich aan de richtlijnen houden. Het blijkt echter, dat moeilijk greep op de coördinatie is te krijgen en de organisatie wordt ieder jaar wat lossier, te beginnen met vrijheid van keuze van de wijk. In 1962 neemt de Stichting Vakantie Jeugdzorg de organisatie over en het jaar daarop laat zij de slotbijeenkomst in de kerk vervallen. Ondanks een traktatie na afloop is de jeugd voor deze optochten niet meer te motiveren. In de jaren daarna worden geen meldingen meer gedaan van gecoördineerde Driekoningenvieringen. Uit eigen ervaring weet ik, dat er tot ongeveer begin jaren '80 wel incidenteel groepjes kinderen met Driekoningen in het dorp rondtrokken.

Eind jaren '70 trok ook een groep volwassen Driekoningen in Oirschot rond. Zij zijn hiermee begonnen omdat het hun een leuke verrassing leek als de mensen opendeden en er niet drie kinderen voor de deur stonden. Ze droegen wierook en mirre mee, het goud "hoopten ze te ontvangen".

De enige niet-katholiek in hun gezelschap mocht vanwege die achtergrond niet als koning optreden, maar alleen de geschenken innen. Al vlug werd hun optreden dermate populair, dat ze uitnodigingen kregen om langs te komen. De geschenken werden vervangen door het binnenvragen voor een drankje en mondde uit in 'Jan Steen-achtige' taferelen. Ze zijn dan ook hun rondgang na drie jaar gestaakt omdat "dit fysiek een te zware opgave werd".

In navolging van buurgemeenten wordt het gebruik om met Driekoningen een optocht te houden in ere hersteld in 1958.

koningen een optocht te houden in ere hersteld in 1958. Een gezamenlijke optocht met als slot een bijeenkomst in de kerk is echter maar een zeer kort leven beschoren geweest. Al na enkele jaren blijkt er bij de kinderen aanvankelijk alleen nog wel enige tijd animo te bestaan om op eigen initiatief in losse groepjes rond te trekken, maar ook deze traditie heeft zich niet echt geworteld.

VALENTIJNSDAG

Deze dag is vernoemd naar Valentijn, bisschop van Terni, die omstreeks 268 de martelaarsdood stierf. Hij geldt als de schutpatroon tegen epilepsie en flauwvallen.

Zijn naamdag op 14 februari wordt vooral in de Angelsaksische landen gevierd. Verliefden sturen dan vaak anonieme liefdesverklaringen aan hun uitverkorene.

Shakespeare (1564-1616) was kennelijk ook bekend met een ander gebruik tussen geliefden op Valentijnsdag want in Hamlet, 4e bedrijf, 5e acte, laat hij Ophelia zingen:

"Morgen is 't Sint Valentijn;
Bij de eerste zonschijn
sta ik, een meisje, bij je raam,
En ben je Valentijn.
Toen zij geklopt had stond hij op,
En deed zijn kamerdeur open.
Liet 't meisje erin,
dat niet als meisje
Naar buiten is geslopen."

In Oirschot is deze manier van vieren, noch een andere, rond dit geïmporteerde feest gemeengoed geworden.

In navolging van gezamenlijke pogingen van de Nederlandse Bloemisterij, de fabrikanten van parfumerie-artikelen, chocolaterie en koek- en banketbakkerij om op landelijk niveau Valentijnsdag ingang te doen vinden, wordt ook in de plaatselijke pers een campagne hiervoor gevoerd.

In 1956 en 1957 wordt eerst kort melding gedaan over de landelijke bloemenhulde aan personen die zich hebben onderscheiden door naastenliefde. In 1960 en 1961 verschijnen uitgebreide artikelen om dit feest te promoten in Oirschot. Er wordt uitgelegd waar de dag vandaan komt, wat hij inhoudt en dat Valentijnsdag vooral in Amerika en Engeland, maar ook in Zwitserland, België, Duitsland en Frankrijk tot DE dag van de Vriendschap is geworden. "Niemand behoeft zich op Valentijn-Dag verplicht te voelen iets voor een ander te kopen; deze dag is alleen maar een ongezochte gelegenheid om eens op bescheiden wijze in het recente verleden betoonde daden van vriendschap, trouw of naastenliefde te belonen. De omvang en de prijs van zo'n blijk van erkentelijkheid zijn van geen enkel belang". Het tweede jaar wordt gezegd dat juist het vrijwillige karakter van Valentijnsdag, in tegenstelling tot de plichtmatigheid en de sleur van moederdag en vaderdag, er de oorzaak van was, dat Valentijnsdag zo vlot ingang vond. In Oirschot verscheen echter slechts één advertentie van een bloemist. Het geven van kleine attenties is nooit gewoonte geworden.

Wel worden de laatste jaren van de onderzoeksperiode vooral door de jeugd met Valentijnsdag kaarten verstuurd, maar a mag zeker geen algemeen ingeburgerde gewoonte genoemd worden.

Valentijnsdag was geen kerkelijke feestdag. De naamdag wordt aangegrepen om er een 'feestelijk gebruik' aan op te hangen. Er is dan ook sprake van het promoten van deze dag rond de vriendschap vanwege commerciële belangen, met voorbijgaan van de oorspronkelijke kern.

Uit: "Hoogtijdagen met en zonder lof. Een onderzoek naar de openbare feestcultuur in Oirschot 1946-1999

Hanneke van den Bogaart-Vugts

6. Bons in de goei-kamer

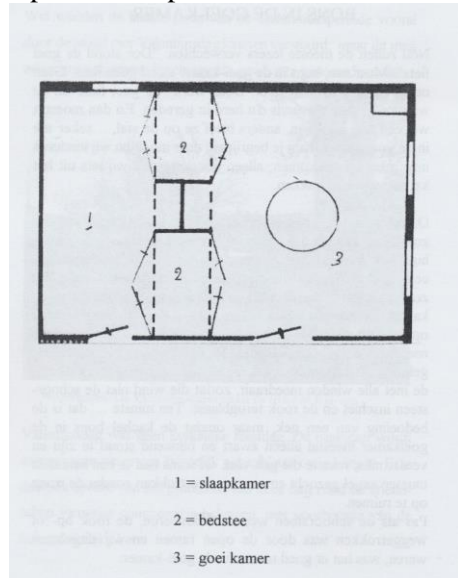
Nou zullen de meeste lezers verwachten: "Dor stond de goei fiets". Maar nee; bons in de goei-kamer stond geen fiets. Geen oude, maar ook geen goei. Bons werd "de goei fiets" in de wintermaanden 's avonds d'n herd in gereden. En dan moest 't wel een héél goei zijn, anders bleef ze op de stal, .. zeker nie in de goei-kamer. Kun je begrijpen; daar mochten wij kinderen nog maar amper komen; alleen doorlopen als wij iets uit het kabinet moesten pakken.

O, ja! Soms, héél soms, als het zo hard vroom dat de mussen zowat stijf van het dak vielen en het in d'n hèrd door de platte-buis niet warm te krijgen was, dan werd daar de kachel wel eens gestookt en mochten wij er huizen. Maar dat gebeurde zo zelden dat bij het aanmaken van de kachel prompt heel de kamer onder rook schoot en er iemand door de kou het dak opgestuurd werd om de "gek" te controleren en tot de orde te roepen. Voor de onwetenden: ik beledig hier niemand. Een gek is een smalle schoorsteenpijp waarvan het kromme uiteinde met alle winden meedraait, zodat die wind niet de schoorsteen inschiet en de rook terugblaast. Ten minste dat is de bedoeling van een gek, maar omdat de kachel bons in de goeikamer meestal alleen zwart en blinkend stond te zijn en verder niks, roestte die gek vast. Of soms had er een hele nest mussen assiel gezocht en waren ze vertrokken zonder de troep op te ruimen.

Pas als de schoorsteen weer functioneerde, de rook op- of weggetrokken was door de open ramen en wij uitgehooft waren, was het er goed toeven in de goei-kamer.

Wie er dan wel in de goei-kamer mocht?

Op de eerste plaats de dokter. Als iemand zo ziek was dat een warme kruik, Meenks koppijntabletten of een rauw ei met cognac (voor onze vader) niet meer hielpen dan moest d'n dokter wel eens voorrijden met zijn motor.

Had je vroeger in sommige huizen doorgeefkasten; wij hadden 2 doorgeef-bedsteeën. Bedsteeën met aan weerskanten deurtjes die in verschillende kamers open konden. In normale omstandigheden gingen wij aan de minder mooie kant te bed; maar als de dokter moest komen, mochten de deurtjes aan de goei-kamerkant open. Dat was ook de zonnige zijde, zodat het bijna een lust was om daar ziek te liggen. Natuurlijk droegen het bezoek, de aandacht en het verwend worden daar ook aan mee.

Was je eenmaal flink aan de beterende hand, dan gingen die "goei" deurtjes onverbiddelijk dicht en de anderen open. Daarmee veranderde heel je omgeving. Het plezier van het-bed liggen was dan ook over en je kon het best maar meteen helemaal beter worden.

Ook werd er soms in de goei-kamer de tafel aan de kant gezet en een ledikant in gereedheid gebracht. Dan kon je er donder opzeggen dat binnen een paar dagen de dokter kwam, en zuster Stokman in zijn kielzog met een nieuw gezinslid in haar bruine fietstas. Wij werden het huis uitgestobberd, de buurt op, of uitbesteed aan ooms en tantes. Pas als het sein gegeven werd: "Gij het 'n ne:j kiendje", mochten we naar huis om de nieuwe wereldburger te bekijken. Je moest dan wel verdories vlug zijn, anders was de kans groot dat de wieg leeg was, omdat een tante en buurvrouw je al voor waren geweest en met de boreling op weg waren naar de kerk om hem te laten dopen. Zomer of winter, weer of geen weer; eerst moest er gedoopt worden.

Een lid van ons gezin, waarmee men midden in de winter door sneeuw en vrieskou, te voet van 't Sonderen naar de Carmel is gesukkeld om het te laten dopen, en die altijd last heeft van koude voeten en handen, houdt dan ook bij hoog en laag vol dat ze toen bevroren is.

Ondertussen lag ons moeder, in het ledikant tussen de witte lakens onder een mooie zacht-oranje spreij, in de goei-kamer anders te zijn dan anders. In een mooie nachtjapon, met losse haren of met vlechten lag ze daar, terwijl wij gewend waren aan een knot.

Ook de kamer was anders. Het rook er naar ... ne:j kiendje. Nee, het was ons goeikamer niet meer. Een tijd lang was ze het domein van ons moeder, 't ne:j kiendje, het bezoek en...vooral zuster Stokman.

Kwam die met haar witte schort en haar bruine sluier het huis binnen, dan werden wij, kinderen, ogenblikkelijk de kamer, en liefst het huis, uit gebonjoerd. Onze vader ging al vrijwillig. Beter gezegd: hij vluchtte.

Gelukkig! Na de 10 dagen verplichte rust, draaide ons moeder haar haar weer op een knot. Het teken om haar normale plaats in het huishouden weer in te nemen. Het bezoek van zuster Stokman minderde en het ledikant werd afgebroken om naar de zolder te verhuizen voor de volgende keer. Dan was alles weer gewoon, alleen een familielid meer. Nou, ja!

En de goei-kamer was zoals ze behoorde te zijn: ons goeikamer, waar wij bijna niet in mochten komen.

Wie er wel in mocht ?

De pastoor..maar dat vertel ik de volgende keer.

Door vant Sonderen.

7. Reactie.

Langs deze weg wil Jan van Hout de leden van de heemkundekring bedanken voor de steun, in de vorm van kaarten en bezoek, die hij tijdens zijn ziekte (vanaf mei tot oktober 1999) mocht ontvangen. In die tijd verbleef hij 11 weken in het ziekenhuis en 11 weken in het revalidatiecentrum Blixembosch, geveld door een zeer zelden voorkomende ziekte: Het syndroom van Guillain Barré. Gelukkig is hij ondertussen zover hersteld dat hij weer aan alles kan deelnemen.

Reactie

Sinterklaas uit de vorige uitgave laat weten dat hij, ondanks het feit dat hij op zijn hoge leeftijd niet meer op één jaartje meer of minder kijkt, vindt dat er toch te veel verschil kan zitten tussen de tijdsaanduiding 1950 of de vijftiger jaren.

Even rechtzetten dus. De foto van Sinterklaas op de pui van het raadhuis (no. 3, jaargang 6) is gemaakt eind jaren vijftig.